

The Role of Municipalities in Building Social and Civic Security in Informal Settlements: A case study of Eslamabad, Zanjan

Mina Abbasi¹, Hadi Naimi²✉, Alireza Navarian³, Isa Piri⁴

1. Department of Law, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Email: minaabbasiz2024@gmail.com

2. (Corresponding Author) Department of Law, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Email: naaimih@gmail.com

3. Department of Law, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Email: alirezanavarianz@yahoo.com

4. Department of Geography, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Email: isapiri@znu.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Received:

3 January 2025

Received in revised form:

1 April 2025

Accepted:

22 April 2025

Available online:

8 June 2025

Keywords:

Civic Security,
Municipality,
Informal Settlements,
Public Good.

ABSTRACT

Background and Aim: Informal settlements, as spatial manifestations of poverty and inequality, pose a serious threat to the social security of cities. These settlements represent one of the primary outcomes of urban poverty and inequality, exerting significant negative impacts on urban social security. From a legal perspective, municipalities serve as the main actors in urban management in the country. However, due to the absence of an integrated urban management paradigm and the existence of institutional and functional gaps, municipalities lack access to hard security tools such as police forces and coercive power. Nevertheless, the design and development of urban spaces, along with the use of security-enhancing elements such as lighting, visibility and street surveillance (“eyes on the street”), balanced building density, and the preservation of neighborhood identity and urban heritage, play a crucial role in shaping civic identity within informal settlements.

Methodology: This study employs a descriptive-analytical approach, using a researcher-designed questionnaire. Data were collected through simple random sampling from neighborhood residents and assessed using a five-point Likert scale.

Results: The results indicate that independent variables related to municipal performance—such as building density, street lighting, and other environmental factors—have a significant effect on the dependent variable, namely socio-civic security.

Conclusion: The findings suggest that implementing a “positive discrimination” policy by municipalities in favor of marginalized residents would benefit not only these groups but also the overall security and well-being of the entire city. This approach, commonly adopted in welfare and liberal states, can serve as an effective strategy for managing informal settlements.

Citation: Abbasi, M., Naimi, H., Navarian, A., & Piri, I. (2025). The Role of Municipalities in Building Social and Civic Security in Informal Settlements: A case study of Eslamabad, Zanjan. *Journal of Police Geography*, 13 (49), 1-12.

<http://doi.org/10.22034/pogra.2025.1283874.1563>

© The Author(s)

Publisher: Security Sciences and Social Studies Research Institute, NAJA.

This is an open access article under the CC BY NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نقش شهرداری‌ها در شکل‌گیری امنیت اجتماعی و شهروندی در سکونتگاه‌های غیررسمی؛ مطالعه موردی: اسلام‌آباد زنجان

مینا عباسی^۱، هادی نعیمی^۲ ✉، علیرضا نواریان^۳، عیسی پیری^۴

۱- نویسنده مسئول، گروه حقوق، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. رایانامه: minaabbasiz2024@gmail.com

۲- نویسنده مسئول، گروه حقوق، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. رایانامه: naaimih@gmail.com

۳- نویسنده مسئول، گروه حقوق، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. رایانامه: alirezanavarianz@yahoo.com

۴- گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران. رایانامه: isapiri@znu.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۱۰/۱۴

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۱/۱۲

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۲/۰۲

تاریخ چاپ:

۱۴۰۴/۰۳/۱۸

واژگان کلیدی:

امنیت شهروندی،
شهرداری،
سکونتگاه‌های
غیررسمی، کالای
عمومی.

زمینه و هدف: سکونتگاه‌های غیررسمی به‌عنوان یکی از جلوه‌های فضایی فقر و نابرابری، تهدیدی جدی برای امنیت اجتماعی شهرها به‌شمار می‌روند. این سکونتگاه‌ها در واقع نخستین پیامد نابرابری و فقر شهری هستند که آثار منفی قابل‌توجهی بر امنیت اجتماعی شهر بر جای می‌گذارند. از منظر حقوقی، شهرداری‌ها به‌عنوان اصلی‌ترین نهادهای مدیریت شهری در کشور نقش محوری دارند. با این حال، به دلیل نبود پارادایم مدیریت یکپارچه شهری و وجود شکاف‌های نهادی و عملکردی، شهرداری‌ها از ابزارهای امنیت سخت مانند نیروی پلیس و قدرت قهریه بی‌بهره‌اند. با این وجود، نحوه طراحی و توسعه فضاهای شهری، به‌کارگیری عناصر افزایش‌دهنده امنیت مانند روشنایی، دید و منظر شهری، حضور چشم‌خیابان، تراکم‌های ساختمانی متعادل و همچنین حفظ هویت محله‌ها و میراث شهری، از عوامل مهم در شکل‌گیری هویت شهروندی در سکونتگاه‌های غیررسمی محسوب می‌شوند.

روش پژوهش: این مطالعه با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته انجام شده است. داده‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از ساکنان محله جمع‌آوری و بر اساس طیف پنج‌سطحی لیکرت سنجیده شده‌اند.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل عملکرد شهرداری شامل تراکم ساختمانی، روشنایی معابر و سایر عوامل محیطی بر متغیر وابسته تحقیق یعنی امنیت اجتماعی-شهروندی تأثیر معناداری دارند.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های پژوهش، اعمال «تبعیض مثبت» توسط شهرداری به نفع ساکنان مناطق حاشیه‌ای نه تنها برای این گروه، بلکه برای امنیت و منافع کل شهر سودمند خواهد بود. این رویکرد که در دولت‌های رفاه و لیبرال نیز مرسوم است، می‌تواند به عنوان راهکاری مؤثر در مدیریت سکونتگاه‌های غیررسمی مورد توجه قرار گیرد.

استناد: عباسی، مینا؛ نعیمی، هادی؛ نواریان، علیرضا و پیری، عیسی. (۱۴۰۴). نقش شهرداری‌ها در شکل‌گیری امنیت اجتماعی و شهروندی در سکونتگاه‌های غیررسمی؛ مطالعه موردی: اسلام‌آباد زنجان. *مجله پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی*، ۱۳ (۴۹)، ۱-۱۲.

<http://doi.org/10.22034/pogra.2025.1283874.1563>

مقدمه

نظام شهری در راستای رسیدن به اهداف توسعه‌ای و پیشرفت خود نیازمند انضباط اجتماعی است که بدون آن جوامع دچار اختلال شده و مشکلات گسترده‌ای ایجاد خواهد شد. عوامل گوناگونی در ایجاد انضباط اجتماعی مؤثر هستند و امروزه کلان‌شهرهای ایران را با مشکلاتی مواجه ساخته‌اند (بیگوند و بیژنی، ۱۳۹۹: ۱). با پایان جنگ سرد و انتشار اثر پیشگامانه بری بوزان با عنوان «مردم، دولت‌ها و ترس»، شیوه جدیدی از تفکر در مورد امنیت پدید آمد که موارد زیر را شرح می‌داد^۱: دامنه تحقیقات بین‌المللی در مورد امنیت در نظم پس از جنگ سرد. بوزان انواع تهدیدهای امنیتی را تجزیه و تحلیل کرده و پنج بخش گسترده آن را شرح می‌دهد: نظامی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی، و با انجام این کار، او از رویکردی چندلایه به امنیت حمایت می‌کند که یک الگوی واقع‌گرایانه است، اما این الگوی است که چشم‌انداز بسیار وسیع‌تری برای ماهیت امنیت دارد^۲. بوزان امنیت اجتماعی را به‌عنوان یک اصطلاح هویتی توصیف می‌کند: "امنیت اجتماعی در مورد حفظ توسعه، استانداردهای زبان سنتی، هویت مذهبی و ملی و همچنین آداب‌ورسوم، تحت شرایط قابل قبول است". شهرداری‌ها به‌مثابه حکومت‌های محلی (حتی در پارادایم مدیریت شهری گسسته و غیر یکپارچه) در نقطه اتصال مکانی - زمانی هر آن چیزی که محلی و هویتی است ایستاده‌اند. شهرداری‌ها (برعکس نهادهایی مانند مجلس ملی، هیئت دولت، وزارتخانه‌ها و سازمان‌های تابعه آن‌ها) نه بر بنیاد فضاهای ملی بلکه در حفاظت از امر محلی و هویت محلی در برابر امواج ناسیونالیسم و گلوبالیسم هستند از این‌رو دیالکتیک امنیت و شهروندی اگر در بستر ناسیونالیسم موضوعی ملی - اقتصادی - فرهنگی است در بستر حکومت‌های محلی و شهرداری دقیقاً موضعی جغرافیایی است و درعین‌حال به بنیادهای حقوق اساسی مرتبط است و شهروندی از شاخه‌های حقوق عمومی است که رابطه متقابل بین دولت و ملت را تعریف می‌کند.

جدول ۱. حیطه امنیت اجتماعی

امنیت رفاهی: ضمانت‌های قانونی و امنیت توسعه‌ای: سرمایه انسانی	امنیت اجتماعی: امنیت شهروندی (اعتماد نهادی (ضمانت‌های عمومی برای حداقل (صلاحیت‌ها، دانش، مهارت‌ها، اجتماعی، توانایی‌های مشارکتی، نگرش‌های دستمزد، انتقال‌های اجتماعی)	وضعیت عمومی سلامت)	حمایتی، مهارت‌های سازمانی، شهروندی فعال)
---	---	--------------------	--

Source: M. Leszczyński, Bezpieczeństwo społeczne Polaków wobec wyzwań XXI w., Warszawa 2011, p. 58

دستیابی به سطح رضایت‌بخشی از امنیت اجتماعی مستلزم اقدامات نهادها - در سطوح دولت‌های ملی و محلی و سازمان‌های غیردولتی - و همچنین مشارکت شهروندان (جوامع محلی) است. یکی از مؤلفه‌های کلیدی امنیت اجتماعی، ایجاد شرایط برای توسعه از طریق فراهم کردن فرصت‌هایی برای مشارکت فعال در آموزش، فرهنگ و زندگی اجتماعی به‌طور گسترده درک شده است^۳. امنیت اجتماعی همچنین به حس تعلق به جامعه و ایجاد پیوندهای اجتماعی مبتنی بر اعتماد اشاره دارد^۴. محله اولین ساختار معنی‌دار فضایی و شهری است که واحدهای همسایگی را در درون خود هویت مند می‌کند و سپس به ساختار بزرگ‌تر شهری پیوند می‌دهد. محله، به‌عنوان کوچک‌ترین و درعین‌حال بنیادی‌ترین واحد اجتماعی، نقشی کلیدی در شکل‌گیری امنیت پایدار ایفا می‌کند. رویکرد «امنیت محله‌محور» با تأکید بر مشارکت و

1. B. Buzan, People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations, Brighton 1983; wyd. drugie i popr.: People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era, London 1991

2. Z. Nowakowski, Bezpieczeństwo narodowe – ewolucja pojęcia i zakresu, Warszawa 2007

3. Marek Leszczyński (2023), THE ROLE OF MUNICIPAL GOVERNMENT IN FORMING SOCIAL SECURITY, Polityka i Społeczeństwo” 3(21). DOI: 10.15584/polispol.2023.3.11

4. M. Leszczyński, Bezpieczeństwo społeczne Polaków wobec wyzwań XXI w., Warszawa 2011, pp. 58-59

هم‌افزایی کنشگران متعدد، به‌عنوان زیرساخت امنیت عمومی مطرح‌شده است (مدنی و عبادی نژاد، ۱۳۹۹: ۷۲). مسئله امنیت اجتماعی در متن شهر و مناطق حاشیه‌نشینی تفاوت معنی‌داری پیدا می‌کند و نوع نگاه و چشم‌انداز جامعه و دولت نسبت به امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی متفاوت از مناطق رسمی و متن شهری است. برای همین فهم این شیار مفهومی رخ‌داده در امر واقع حقوقی برای نگارندگان به‌مثابه پروبلماتیک اصلی رخ می‌دهد که نیازمند واکاوی تجربی است. ناحیه اسلام‌آباد (صفرآباد) در زنجان با بافت متراکم و وضعیت پیچیده اجتماعی - اقتصادی در غرب شهر از این وضعیت استثنا نیست. حال سؤال اصلی تحقیق این است که شهرداری چگونه می‌تواند در ناحیه اسکان غیررسمی با توجه به ابزارهای ساختمانی و تراکم و قوانین و مقررات بر ابژه امنیت اجتماعی تأثیر بگذارد؟

مبانی نظری

امنیت اجتماعی به‌مثابه کالایی عمومی در سرمایه‌گذاری

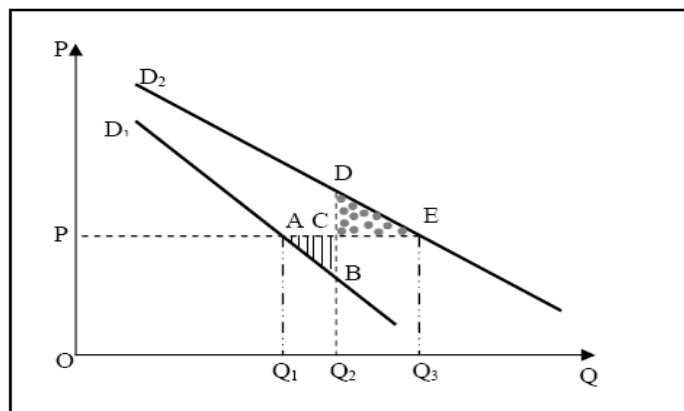
مهم‌ترین وظیفه حکومت تهیه کالاهای عمومی است (Zhang, 2004: 2859). این کالاها از اموال خصوصی متمایز است و حالت همگانی دارند به‌عنوان مثال، غذا از مصادیق کالاهای خصوصی است اما بهداشت مواد غذایی از مصادیق کالاهای عمومی است (پتريک، ۱۳۸۱: ۳۶) به عبارتی مصادیق بارز کالاهای عمومی عبارت‌اند از هوای پاکیزه، چراغ خیابان‌ها، دفاع ملی، قانون و نظم (همان منبع). باید به این لیست مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، آموزش و حتی حفظ سطح حداقل درآمد و آزادی را بی‌افزاییم. از نظر فضایی، مکان‌یابی مناسب خدمات شهری و حفظ دسترسی‌ها نیز کالایی عمومی محسوب می‌شود. هاروی معتقد است که مکان‌یابی را به‌عنوان شکل خاصی از نظریه حاکم بر تأمین کالاهای عمومی در نظر آوریم (بیانچینی، ۱۳۹۳: ۵۹). امنیت و فضا - مکان هر دو کالایی عمومی هستند که پدیده "ترس از جرم" هزینه تأمین آن را برای جامعه و دولت افزایش می‌دهد. طراحی شهری و کیفیت فضا و مکان نه تنها عنصر مؤثری در پیشگیری از وقوع جرم است درعین حال و مهم‌تر از آن عاملی است که می‌تواند "پدیده ترس از جرم" را تقویت کند. ترس از جرم حتی از قربانی شدن واقعی^۲ به جرم اهمیت بیشتری دارد (Alexander, 2020: 42). ترس از جرم هزینه‌های زیادی را از نظر سرمایه‌گذاری اقتصادی و مکان‌یابی مشاغل بر اقتصاد شهری تحمیل می‌کند. در ارتقای امنیت اجتماعی خانواده‌ها و افراد جامعه، فضا- مکان جغرافیایی به‌مثابه کالایی عمومی است که نادیده انگاشتن آن در بحث پیشگیری از وقوع جرم نابرابری دیگری بر بخشی از جامعه وارد می‌کند. به مدد مدل اقتصادی زیر هزینه‌های ناشی از فقدان کالای عمومی نشان داده‌شده است (شکل ۱). اگر فرض کنیم که کالای عمومی Q [فضای امن یا قابل دفاع] موردنظر دو منطقه است اما پدیده ترس از جرم در فضای منطقه دوم بیشتر باشد. تابع تقاضای منطقه اول با D1 و تابع تقاضای منطقه دو را با D2 نشان می‌دهیم. اگر دولت به اندازه OP مخارج سرانه بر روی این کالا داشته باشد. در این قیمت تقاضای منطقه اول برابر با Q1 و تقاضای منطقه دوم برابر با Q2 است. با توجه به اینکه دولت نمی‌تواند برآورد مناسبی از تقاضا داشته باشد بنابراین در هر دو منطقه به اندازه Q3 تولید می‌کند. در این حالت منطقه اول به اندازه مثلث ABC سود رفاهی و منطقه دوم به اندازه مثلث CDE زیان رفاهی را متحمل خواهد شد. زیرا با توجه به اینکه پدیده ترس از جرم می‌تواند مانع انعکاس واقعیت‌های مطلوب منطقه دو شود بنابراین باعث عدم مکان‌یابی اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی می‌شود. به همین دلیل اخیراً تحقیقات زیادی بر ظرفیت ویژگی‌های محیط مصنوعی به‌منظور تحریک فعالیت متمرکز شده‌اند (Alberti, 2020: 52). امنیت فضایی باعث تحریک القای مطلوبیت و ازاین‌رو جذب

1. Fear of Crime

2. Actual Victimization

سرمایه‌گذاری می‌شود. برخی از فضاها شهری که تحت عناوینی همچون "حاشیه‌نشینی یا اسکان غیررسمی" و بازنمایی می‌شوند به دلیل القای ناامنی فضایی برای شناسنده خارجی و ترس از جرم، از قابلیت لازم برای جذب سرمایه‌گذاری و از این‌رو ارتقای کیفیت زندگی برخوردار نیستند.

شکل ۱. امنیت فضایی به مثابه کالایی عمومی

منبع: صمیمی، ۱۳۸۳

CPTED، اکولوژی جرم و نظریه فضای قابل دفاع

CPTED توسط کرو (Crowe, 2000:1) به شرح زیر تعریف شده است: طرح مناسب و بهره‌گیری مؤثر از محیط مصنوعی که می‌تواند به کاهش ترس از جرم، کاهش میزان جرم و بهبود کیفیت زندگی منجر شود. CPTED شامل طرح و مدیریت محیط فیزیکی به منظور کاهش فرصت‌های وقوع جرم است و بر مبنای این فرض قرار می‌گیرد که خلاف‌کاران قبل از ارتکاب جرم، فرایندی از تصمیم‌گیری عقلانی اتخاذ می‌کنند (Cozens, 2002: 131). این رهیافت تأکید می‌کند که فرصت‌های وقوع جرم می‌تواند توسط تکنیک‌های معماری و برنامه‌ریزی کاهش یابد به حدی که رخداد فعالیت مجرمانه بسیار مشکل صورت گیرد و میزان ترس از جرم کمتر شود (Rostami Tabrizi & Madanipour, 2006: 933). اخیراً بعضی از تحقیقات بر ظرفیت ویژگی‌های محیط مصنوعی به منظور تحریک فعالیت فیزیکی متمرکز شده‌اند (Owen et al, 2004; Saelens & Handy, 2008). از این منظر بعضی از محیط‌ها ویژگی‌هایی دارند که پیاده‌روی را تشویق کرده و بعضی دیگر در عین حال دارای مشخصاتی هستند که ایمنی و سلامت واحد همسایگی را تحت تأثیر قرار می‌دهند (Foster, 2010: 1156). میشل فوکو در کتاب ارزشمند "مراقبت و تنبیه؛ تولد زندان" به تبارشناسی جرم در چارچوب اندیشه اجتماعی مدرنیسم می‌پردازد (Foucault, 1975) اما کمتر به مکان وقوع جرم توجه داشته است. بحث نقشه‌برداری از توزیع و جمعیت‌شناسی جرم تا میانه قرن نوزدهم آغاز شد. گارلند اشاره می‌کند که در سراسر قرن نوزدهم مطالعه دامنه‌داری درباره "مکان‌های خطرناک" وجود داشت. مکتب اثبات‌گرا به دنبال توضیح پدیده جرم از رهگذر ویژگی‌های روان‌شناختی، زیست‌شناختی یا اجتماعی مجرمان بود. در نتیجه، اهمیت درمان جرم بیشتر از مجازات مجرمان مورد توجه قرار گرفت (Cozens, 2002: 131). دل کارمن و رابینسون معتقدند که راهبرد CPTED بیشتر برای جلوگیری از گسترش بیماری سل و وبا در آمریکا و انگلستان در قرن نوزدهم مورد توجه بود (Carmen & Robinson, 2000: 271). بیشترین توجه به نقش محیط مصنوع و طراحی شهری در افزایش سطح سلامت جامعه در

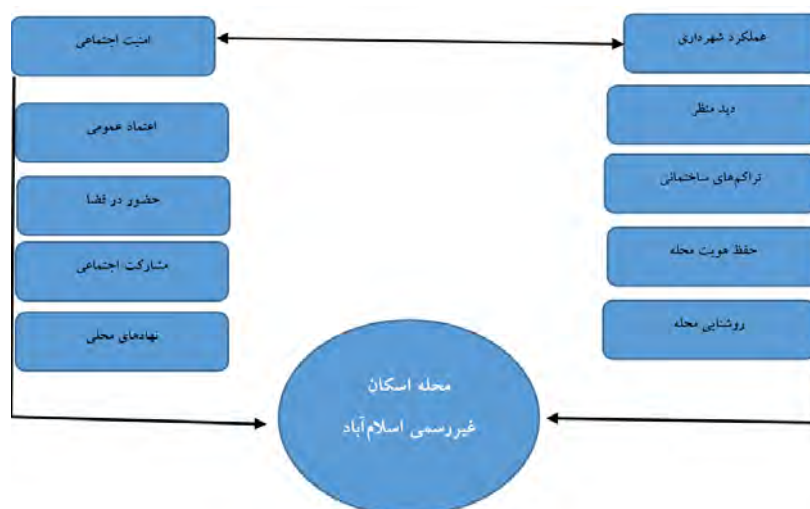
کنگره معماران و شهرسازان مدرن^۱ در سال ۱۹۳۳ و منشور آتن انعکاس یافت. مدل‌های اکولوژیک همانند دوایر متحدالمرکز که توسط ارنست برگس بر فضای شهر شیکاگو منطبق شده بود بر تمرکز جرم در مرکز شهر تأکید داشتند (burgess, 1925). کار برگس یکی از مهم‌ترین تحقیقات درباره اکولوژی جرم بود. ویژگی‌های اجتماعی - اقتصادی و جمعیتی مرتبط با مکان زیست مجرمان و خلاف‌کاران یکی از عوامل اصلی اکولوژی جرم است که مطالعات متعددی وجود دسته‌های خلافکار^۲، زاغه‌ها و محدوده‌های محصور وحشتناک^۳ و مکان‌های خطرناک را مشخص کرده‌اند که در این مکان‌ها مجرم بودن برای رشد یافتن و بلوغ ضروری به نظر می‌رسد (Cozens, 2002:131). کتاب ارزشمند جاکوبز با عنوان "مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا" (Jacobs, 1961) و مفهوم "خوانایی"^۴ لینچ در کتاب "سیمای شهر" (Lynch, 1960) بر اهمیت طراحی شهری در سلامت اجتماعی و کاهش جرم و پدیده "ترس از جرم" تأکید داشتند. جفری^۵ اولین کسی بود که در سال ۱۹۶۹ اصطلاح CPTED را بکار برد (Cozens, 2002:132). اما مهم‌ترین کار و ابتکار عمل در این حوزه مربوط به نظریه نیومن با عنوان "فضای قابل دفاع"^۶ است (Newman, 1973). این نظریه درواقع پاسخی به افزایش نرخ جرم در مناطق شهری آمریکا بود. همچنین این وضعیت در گزارش لُرد راجرز با عنوان "به‌سوی یک رنسانس شهری"^۷ منعکس شده است که درباره انسان‌هایی بحث می‌کند که هر هفته شهرها را به سمت مناطق محلی و روستایی به‌منظور یافتن نواحی امن‌تر و سالم‌تر ترک می‌کردند (Cozens, 2002:132).

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. شاخص‌های امنیت اجتماعی و شهروندی با توجه به شاخص‌های مطرح‌شده در متون آکادمیک و ... به‌دست‌آمده است. واحد تحلیل از نظر مقیاس فضایی محله و از نظر جمعیتی، نفر است. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۱۷۰ نفر در نظر گرفته شده است. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و ابزار جمع‌آوری داده هم پرسشنامه بوده است که در قالب طیف لیکرت پنج سطحی (از خیلی کم تا خیلی زیاد) اندازه‌گیری شده‌اند. پایایی ابزار تحقیق به‌وسیله آلفای کرونباخ سنجش شده است. در مدل تجربی زیر ابعاد و شاخص‌های موردسنجش بیان شده است (شکل ۲).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. CIAM
2. Rookeries
3. Dreadful enclosure
4. Image-ability
5. Jeffery
6. Defensible Space
7. Toward an urban Renaissance

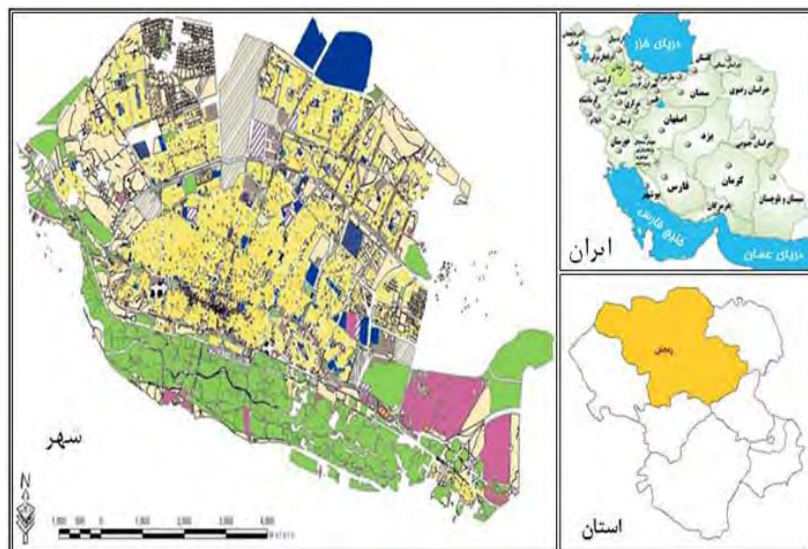
شکل ۲. ابعاد و شاخص‌های عملکرد شهرداری و امنیت اجتماعی

جدول ۲. آلفای کرونباخ سازه‌های تحقیق

متغیرها	سازه	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
امنیت اجتماعی - شهروندی	اعتماد به همسایگان و غریبه‌ها	۴	۰/۶۰
	همکاری مردم شهر در مسائل بهداشتی و آسیب‌های اجتماعی	۴	۰/۵۳
	حضور در فعالیت‌های مدنی مانند عضویت در نهادهای غیررسمی (NGO)	۵	۰/۵۵
	وجود نهادهای قانونی برای محافظت از حقوق مالکیت	۶	۰/۶۸
	اعتماد به خویشاوندان و دوستان نزدیک	۵	۰/۷۱
	دریافت کمک مالی از دوستان نزدیک و خویشاوندان	۳	۰/۷۱
	اعتقاد به انجام فعالیت‌های اقتصادی و کسب‌وکار با مشارکت خویشاوندان و دوستان نزدیک	۶	۰/۸۰

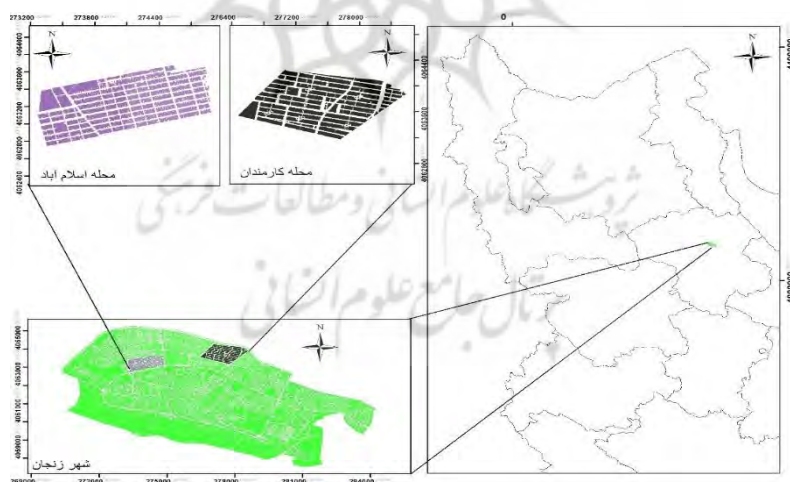
محدوده مورد مطالعه

شهر زنجان به‌عنوان اولین و بزرگ‌ترین نقطه شهری استان و شهرستان زنجان، یکی از شهرهای میانی کشور در رده جمعیتی ۲۵۰ تا ۵۰۰ هزارنفری و مرکز سیاسی-اداری استان محسوب می‌شود. این شهر در فاصله ۳۳۰ کیلومتری تهران و ۲۹۳ کیلومتری تبریز واقع شده است. بر اساس آمار سرشماری سال ۱۳۹۵ این شهر دارای جمعیتی معادل ۴۳۳۴۷۵ نفر بوده است، که به‌عنوان بیستمین شهر کشور از لحاظ جمعیتی محسوب می‌گردد (شکل ۳). محله اسلام‌آباد زنجان در شمال غربی شهر زنجان واقع شده است که از حیث سلسله‌مراتب تقسیمات کالبدی شهر زنجان در منطقه یک شهرداری واقع شده است. محله اسلام‌آباد یکی از متراکم‌ترین محلات شهر زنجان است. طبق نتایج سرشماری در سال ۱۳۹۰، ۳۵۸۲۰ نفر جمعیت در محله اسلام‌آباد هستند. از این رو ۱۱.۲ درصد جمعیت شهر زنجان در محله اسکان غیررسمی اسلام‌آباد سکونت دارند. از سوی دیگر این محله با ۹۳.۵ هکتار مساحت، ۱.۸ درصد از مساحت زنجان را در بر گرفته است. بنابراین باوجوداینکه تنها ۱.۸ درصد مساحت شهر را شامل می‌شود ۱۱.۲ درصد از جمعیت شهر زنجان را در خود جای داده است.

شکل ۳. موقعیت جغرافیایی شهر زنجان

محله اسلام‌آباد زنجان در شمال غربی شهر زنجان واقع شده است که از حیث سلسله‌مراتب تقسیمات کالبدی شهر زنجان در منطقه یک شهرداری واقع شده است. محله اسلام‌آباد یکی از متراکم‌ترین محلات شهر زنجان است. طبق نتایج سرشماری در سال ۱۳۹۰، ۳۵۸۲۰ نفر جمعیت در محله اسلام‌آباد هستند. از این رو ۱۱.۲ درصد جمعیت شهر زنجان در محله اسکان غیررسمی اسلام‌آباد سکونت دارند. از سوی دیگر این محله با ۹۳.۵ هکتار مساحت، ۱.۸ درصد از مساحت زنجان را در برگرفته است. بنابراین با وجود اینکه تنها ۱.۸ درصد مساحت شهر را شامل می‌شود ۱۱.۲ درصد از جمعیت شهر زنجان را در خود جای داده است.

شکل ۴. موقعیت محله اسلام‌آباد

یافته‌ها

مهم‌ترین یافته‌های توصیفی تحقیق حاضر شامل جنسیت، سواد و تحصیلات، محل اولیه تولد، اشتغال و ... می‌باشد. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در محله اسلام‌آباد از ۱۷۰ نفر یعنی ۰/۸۰ درصد پاسخ‌گویان مرد و ۰/۴۰ درصد زن می‌باشد. وضعیت تأهل این نتایج را به دست داده است که ۲۳ درصد نمونه آماری در اسلام‌آباد مجرد و ۸۹/۵ درصد متأهل

بوده‌اند. داده‌های مربوط به تحصیلات حاکی از این است که در اسلام‌آباد ۴۳ درصد نمونه آماری دارای مدرک دیپلم و پایین‌تر بودند و بیش از ۳۲ درصد فوق‌دیپلم داشته‌اند. بیشترین مقدار سطح درآمد در اسلام‌آباد مربوط به محدوده ۸ تا ۱۵ میلیون تومان در ماه با ۴۷ درصد از کل نمونه است. در اسلام‌آباد ۶۲/۵ درصد بیکار و ۳۷/۵ درصد خود را شاغل معرفی نموده‌اند. در اسلام‌آباد هم بیشترین درصد شاغلان با ۲۶/۶۶ درصد کارمند بخش دولتی (اغلب شاغل در آموزش و پرورش) و ۲۴ درصد بقال و مغازه‌دار خرد بوده‌اند.

سنجش میزان همبستگی بین ابعاد مختلف امنیت اجتماعی

نتایج مربوط به بررسی رابطه بین ابعاد مختلف امنیت اجتماعی بر اساس ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد، نمی‌توان رابطه معناداری از ارتباط بین مؤلفه‌های (مشارکت و اعتماد اجتماعی)، (مشارکت اجتماعی و نهادهای محلی) استنباط کرد به عبارتی، افزایش یا کاهش میزان و کیفیت مؤلفه مشارکت اجتماعی هیچ تأثیری بر روند افزایشی و یا کاهشی مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی و نهادهای محلی ندارد و بالعکس (جدول ۳)

جدول ۳. ماتریس همبستگی ابعاد امنیت اجتماعی

	اعتماد اجتماعی	نهادهای محلی	مشارکت اجتماعی	انسجام اجتماعی
همبستگی پیرسون	۱	۰.۱۵۱*	۰.۰۳۰	۰.۱۵۲*
سطح معناداری	-	۰.۰۲۶	۰.۶۶۳	۰.۰۲۵
همبستگی پیرسون	۰.۱۵۱*	۱	-۰.۰۵۴	-۰.۰۲۶۱**
سطح معناداری	۰.۰۲۶	-	۰.۴۲۶	۰.۰۰۰
همبستگی پیرسون	۰.۰۳۰	-۰.۰۵۴	۱	۰.۲۲۵**
سطح معناداری	۰.۶۶۳	۰.۴۲۶	-	۰.۰۰۱
همبستگی پیرسون	۰.۱۵۲*	-۰.۰۲۶۱**	۰.۲۲۵**	۱
سطح معناداری	۰.۰۲۵	۰.۰۰۰	۰.۰۰۱	-
جمع	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰

* سطح معناداری: یک درصد؛ ** سطح معناداری: پنج درصد

طبق اطلاعات جدول بالا می‌توان این‌چنین نتیجه گرفت که ارتباط تنگاتنگی بین مؤلفه‌های نهادهای محلی و انسجام اجتماعی (سطح معناداری ۰.۰۲۶۱-) برقرار است؛ به این صورت که به تناسب بهبود میزان و کیفیت کارکرد نهادهای محلی در شهر، بایستی انتظار افزایش میزان انسجام اجتماعی را داشت.

آزمون تأثیر شاخص‌های عملکرد شهرداری بر امنیت اجتماعی - شهروندی مردم اسلام‌آباد

در مرحله بعد جهت مشخص کردن سهم هر کدام از چهار شاخص اشاره‌شده (به‌عنوان متغیر مستقل) بر کیفیت امنیت اجتماعی (به‌عنوان متغیر وابسته) از روش تحلیل رگرسیونی استفاده می‌شود. تحلیل رگرسیون این امکان را برای محقق فراهم می‌کند تا تغییرات متغیر وابسته را از طریق متغیرهای مستقل پیش‌بینی و سهم هر یک از متغیرهای مستقل را در تبیین متغیر وابسته تعیین کند (کلانتری، ۱۳۸۲: ۱۶۹). برای پی بردن به اهمیت و نقش متغیرهای مستقل در پیشگویی معادله رگرسیون باید از مقادیر (β) استفاده کرد. از آنجاکه مقادیر بتا (β) استاندارد شده می‌باشند، بنابراین از طریق آن می‌توان در مورد اهمیت نسبی قضاوت کرد. درواقع بزرگ بودن مقادیر بتا (β) نشان‌دهنده اهمیت نسبی و نقش آن در پیشگویی متغیر وابسته می‌باشد (ابراهیم‌زاده و آقاسی‌زاده، ۱۳۹۰: ۱۹). به عبارت دیگر در این روش می‌توان از ضرایب بتا

برای تعیین اهمیت نسبی یک متغیر مستقل استفاده کرد. درواقع این ضرایب نشان‌دهنده میزان تأثیرگذاری هر یک از متغیرهای مشاهده‌شده بر متغیر پنهان است (Rafiyani et al, 2010: 79).

جدول ۴. تحلیل تأثیر شاخص‌های عملکرد شهرداری بر مبنای تحلیل رگرسیونی بر امنیت اجتماعی - شهروندی محله

متغیر مستقل	متغیر وابسته	R	R2	β	آزمون T	Sig
روشنایی محله	امنیت اجتماعی - شهروندی در اسلام‌آباد	۰/۸۱	۰/۶۳	۰/۸۱	۲۵/۷۳	۰/۰۰۰
دید منظر	امنیت اجتماعی - شهروندی در اسلام‌آباد	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۷۲	۲۲/۷۱	۰/۰۰۰
تراکم ساختمانی	امنیت اجتماعی - شهروندی در اسلام‌آباد	۰/۶۲	۰/۳۸	۰/۶۲	۱۷/۴۵	۰/۰۰۰
هویت محله	امنیت اجتماعی - شهروندی در اسلام‌آباد	۰/۶۵	۰/۳۹	۰/۶۵	۱۹/۴۵	۰/۰۰۰

جدول فوق نشان می‌دهد که بر طبق مقادیر بتا (β) در بین متغیرهای مستقل موردنظر تحقیق، متغیر هویت محله با سطح اطمینان ۹۵ درصد بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته تحقیق یعنی امنیت اجتماعی - شهروندی در اسلام‌آباد داشته است. چراکه مقدار (β) آن (۰/۸۱) می‌باشد. بعد از اعتماد اجتماعی نیز شاخص‌های دید منظر (۰/۷۲)، (β) و تراکم ساختمانی با مقدار (۰/۶۲)، (β) به ترتیب دارای بیشترین تأثیر بر متغیر وابسته موردنظر بوده‌اند.

با توجه به خروجی رگرسیون متغیرهای تحقیق می‌توان گفت که متغیرهای مستقل ناظر بر عملکرد شهرداری تأثیر معنی‌داری بر امنیت اجتماعی - شهروندی در محله اسلام‌آباد زنجان دارند. مقادیر بالای متا برای هر کدام از متغیرها در این جدول نشان می‌دهد که عملکرد شهرداری نباید به‌صورت جزیره‌ای در سطح محله اعمال شود. به این معنی که کارکردهای فیزیکی - کارکردی شهرداری در اسلام‌آباد مانند پلان تراکم و سطح اشغال و ... با عملکردهای نرم و غیر فیزیکی مانند چشم‌خیابان و هویت محله باید ترکیب شوند تا وضعیت امنیت شهروندی - اجتماعی به‌صورت فضا-مند بازنمایی شود.

بحث

در بخش بحث این مطالعه، یافته‌های توصیفی نشان‌دهنده ساختار اجتماعی-اقتصادی ناهمگن محله اسلام‌آباد زنجان است. با توجه به اینکه ۸۰٪ پاسخ‌دهندگان مرد و ۸۹.۵٪ متأهل بودند، می‌توان استنباط کرد که بافت سنتی خانوادگی در این سکونتگاه غیررسمی غالب است، که این امر با نظریه اکولوژی جرم (Burgess, 1925) همخوانی دارد و بر تمرکز جرم در مناطق حاشیه‌ای تأکید می‌کند. سطح تحصیلات پایین (۴۳٪ دیپلم یا کمتر) و نرخ بیکاری بالا (۶۲.۵٪)، عوامل ریسک‌زای امنیت اجتماعی را تقویت می‌کنند، زیرا طبق مدل اقتصادی ارائه‌شده (شکل ۱)، فقدان کالای عمومی مانند فضای امن، زیان رفاهی) مثلث (CDE را برای ساکنان به همراه دارد.

تحلیل همبستگی پیرسون (جدول ۳) عدم رابطه معنادار بین مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی را برجسته می‌سازد، که این یافته با رویکرد بوزان (Buzan, 1991) در امنیت اجتماعی به‌عنوان حفظ هویت محلی مغایرت ندارد، اما نشان‌دهنده گسست نهادی در محلات غیررسمی است. با این حال، همبستگی منفی قوی بین نهادهای محلی و انسجام اجتماعی ($r = -0.261, p < 0.001$) حاکی از آن است که تقویت نهادهای محلی می‌تواند انسجام را افزایش دهد، که این امر با مفهوم CPTED (Crowe, 2000) هم‌راستا است و بر نقش طراحی محیطی در کاهش ترس از جرم تأکید دارد. نتایج رگرسیون (جدول ۴) تأثیر معنادار متغیرهای عملکرد شهرداری را بر امنیت شهروندی-اجتماعی تأیید می‌کند. ضریب بتا برای هویت محله ($\beta = 0.81, p < 0.001$) بیشترین سهم را دارد، که این با نظریه فضای قابل دفاع نیومن

(Newman, 1973) سازگار است و نشان می‌دهد حفظ هویت محلی از طریق عناصری مانند روشنایی و دید منظر، امنیت را ارتقا می‌بخشد. روشنایی محله ($\beta=0.81$) و دید منظر ($\beta=0.72$) نیز تأثیر گذارند، که این یافته‌ها با تحقیقات فوستر (Foster, 2010) همخوانی دارند و بر ظرفیت محیط مصنوع برای تحریک فعالیت اجتماعی مثبت تأکید می‌کنند. تراکم ساختمانی ($\beta=0.62$) به عنوان عامل کلیدی، با مدل اقتصادی زانگ (Zhang, 2004) در تأمین کالاهای عمومی هم‌راستا است، زیرا تراکم نامناسب می‌تواند پدیده ترس از جرم را تشدید کند و سرمایه‌گذاری اقتصادی را کاهش دهد. این نتایج پیشنهاد می‌کنند که عملکرد شهرداری نباید جزیره‌ای باشد، بلکه باید ترکیبی از عوامل فیزیکی (تراکم، روشنایی) و غیر فیزیکی (هویت، چشم خیابان) را در برگیرد، که این رویکرد با منشور آتن (۱۹۳۳) در تأکید بر سلامت اجتماعی از طریق طراحی شهری مطابقت دارد.

در مقایسه با مطالعات پیشین، مانند مدنی و عبادی‌نژاد (۱۳۹۹)، که بر یکپارچگی بازیگران امنیت محله‌محور تمرکز دارند، یافته‌های ما نقش محوری شهرداری را در پر کردن گسست‌های نهادی برجسته می‌سازد. با این حال، محدودیت‌هایی مانند نمونه‌گیری تصادفی ساده و تمرکز بر محله واحد، تعمیم‌پذیری را کاهش می‌دهد، که پیشنهاد می‌شود مطالعات طولی و مقایسه‌ای با سایر سکونتگاه‌های غیررسمی انجام شود. در نهایت، این مطالعه بر تبعیض مثبت شهرداری به نفع حاشیه‌نشینان تأکید دارد، که با نظریه عدالت راولز همخوانی دارد و می‌تواند نابرابری فضایی را کاهش دهد، منجر به امنیت پایدار شهری شود. پیشنهاد عملی: ادغام CPTED در برنامه‌ریزی شهرداری برای اسلام‌آباد، با تمرکز بر هویت محلی و دسترسی به خدمات عمومی

نتیجه‌گیری

مناطق فقیرنشین و سکونتگاه‌های غیررسمی به صورت پدیدار شناختی دارای امنیت اجتماعی و شهروندی آیین‌تری فرض می‌شوند و در مطالعات ما در محله اسلام‌آباد زنجان این مورد به وضوح دیده می‌شود. چگالی وقوع جرم باعث کاهش امنیت اجتماعی - شهروندی می‌شود و محلات حاشیه‌نشینی و سکونتگاه‌های غیررسمی در معرض شدت بیشتر این چگالی هستند. چنانچه اشاره شد این سکونتگاه‌ها محصول کانتکس تاریخی - جغرافیایی - حقوقی - اجتماعی و اقتصادی - سیاسی بسیار بزرگ‌تری هستند که نادیده انگاری آن‌ها به بدتر شدن وضعیت ساختاری شهر و امنیت اجتماعی منجر خواهد شد. از منظر کنوانسیون‌های حقوق بشر و نیز حقوق اساسی کشور و نیز از منظر قانون شهرداری‌ها، حق بر سکونت شهروندان در محدوده‌های خدماتی و قانونی شهر به رسمیت شناخته شده است. از این رو شهرداری‌ها مهم‌ترین نهادی هستند که می‌توانند با فراهم آوردن امکان باز توزیع درآمد و ثروت در سیستم‌های شهری زمینه ارتقای وضعیت ساختاری و امنیت شهروندی محلات فقیرنشین را فراهم کنند.

چنانکه در تحقیق ما مشخص شد و در جدول ۴ نیز به صورت کمی و آزمون رگرسیونی نشان داده شده است شاخص‌های متغیر عملکرد شهرداری به‌غایت تأثیر زیادی در امنیت شهروندی - اجتماعی اسلام‌آباد دارد. با توجه به بافت اجتماعی - اقتصادی متباین موجود در محله و ساختار سنتی روستایی - شهری - حاشیه‌ای در این محله توجه به عملکرد شهرداری در بازساخت هویت محله‌ای ایشان نیز به عنوان کنشگران مؤثر فضای شهری بسیار تأثیرگذار است. در ادبیات حقوقی و سیاسی مفهومی به نام تبعیض مثبت وجود دارد که هم در نظریه جان راولز هست و هم در وضعیت پست‌مدرن در سوشیال تئوری به آن پرداخته شده است. این مفهوم از بازگشت به نقطه گسست عدالت در زمان‌های گذشته صحبت می‌کند. به این معنی که وقتی گروهی در طول دوره‌ای تاریخی و زمان مشخص در بی‌عدالتی بوده‌اند و گروه دیگر از منافع عمومی را به نفع خود مصادره به مطلوب کرده است بعد از تغییر شرایط حکومت می‌تواند برای جبران

مافات گروه‌های قومی یا زبانی یا و یا مناطق مشخص جغرافیایی را با تبعیض مثبت مدیریت کند و به این گروه‌ها و جغرافیاهای اخیر منافع عمومی بیشتری اختصاص دهد. در اینجا نیز با استفاده از این مفهوم می‌خواهیم بگوییم تبعیض مثبت شهرداری به نفع این‌گونه محلات نهایتاً به سود ساختارهای شهری و بهبود عملکرد و نقش شهرها منجر خواهد شد. فضاها و محلات طبقه متوسط و ثروتمند شهری توسط مکانیسم‌های اقتصادی - اجتماعی بازار و عرضه و تقاضا به رشد خود ادامه خواهد داد و درواقع جریان اصلی اقتصاد و سیاست شهری در اختیار این طبقه است. تبعیض مثبت شهرداری که در دولت‌های رفاه و حتی لیبرال نیز مرسوم است به نفع حاشیه‌نشینان و به سود کل شهر خواهد بود.

همچنین در تحقیق ما مشخص شد که برای ارتقای ساختار امنیت شهروندی اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی عملکرد شهرداری بسیار مهم است اما آنچه اهمیت دارد این است که این عملکرد نباید به صورت جزیره‌ای، مقطعی، غیر فضایی و غیرترکیبی باشد بلکه برعکس شهرداری باید در پلان تراکم‌های ساختمانی و ضریب اشغال بنا به وضعیت هویت محله و مسئله مهم چشم‌خیابان توجه کند و پلان نهایی سنتزی کلی از این متغیرها و عناصر عملکردی فیزیکی و غیر کالبدی باشد. چنانکه مقادیر بالای بتا در جدول ۴ نیز این موضوع را بازنمایی می‌کند.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسنده از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نماید.

منابع

- بیانچینی، فرانکو. (۱۳۹۳). منظر ذهنی شهر؛ مفاهیم، بازنمایی‌های فرهنگی و کاربری‌های سیاست‌گذارانه. ترجمه محمدعی زکریایی، تهران: انتشارات تیسرا.
- بیگوند، حامد و بیژنی، علی. (۱۳۹۹). تبیین انضباط اجتماعی شهر با رویکرد مدیریت شهری (مطالعه موردی: ناحیه ۲ منطقه ۱۲ تهران)، مجله پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۸ (۲۹)، ۱-۲۶. [Dor:20.1001.1.23833580.1399.1399.29.1.5](https://doi.org/10.23833580.1399.1399.29.1.5)
- مدنی، شهرام و عبادی نژاد، سیدعلی (۱۳۹۹)، الگوی یکپارچه‌سازی کارکرد بازیگران حوزه امنیت محله محور، مجله پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۸ (۲۹)، ۷۲-۹۱. [doi:10.22034/pogra.2025.1283077.1546](https://doi.org/10.22034/pogra.2025.1283077.1546)
- پیری، عیسی و هاشمی، لیلا. (۱۴۰۰). رنسانس خیابانی خوانشی بر تولید فضای اجتماعی با تأکید بر تریالکتیک لوفور جغرافیای مورد کاوی سبزه‌میدان زنجان. نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۵ (۷۸)، ۱۰۱-۱۱۶.

References

- Alberti, M., & Wang, T. (2022). Detecting patterns of vertebrate biodiversity across the multidimensional urban landscape. *Ecology Letters*, 25(8), 1027–1045. <https://doi.org/10.1016/j.jag.2022.102936>
- Alexander, E. (2020). The public interest in planning: From legitimation to substantive plan evaluation. *Planning Theory*, 1(2), 246–249. <https://doi.org/10.1080/14649357.2022.2154824>
- Bianchini, F. (2014). *The mental landscape of the city; Concepts, cultural representations and policy applications* (M. Zekriyai, Trans.). Tissa Publications. (Original work published 1393) [in persian].
- Bigond, H., & Bijani, A. (2020). Explaining urban social discipline with an urban management approach (Case study: District 2 of Region 12 of Tehran). *Police Geography Research Journal*, 8 (29), 1–26. [Dor:20.1001.1.23833580.1399.1399.29.1.5](https://doi.org/10.1016/j.jag.2022.102936) [in persian].
- Buzan, B. (1991). *People, states and fear: An agenda for international security studies in the post-Cold War era* (2nd ed.). Harvester Wheatsheaf.
- Cozens, P. M. (2002). Sustainable urban development and crime prevention through environmental design for the British city: Towards an effective urban environmentalism for the 21st century. *Cities*, 19(2), 129–137.
- Crowe, T. D. (2000). *Crime prevention through environmental design: Applications of architectural design and space management concepts* (2nd ed.). Butterworth-Heinemann.
- Foster, S., Giles-Corti, B., & Knuiman, M. (2010). Neighborhood design and fear of crime: A social-ecological examination of the correlates of residents' fear in new suburban housing developments. *Health & Place*, 16(6), 1156–1165.
- Foucault, M. (1975). *Surveiller et punir: Naissance de la prison*. Gallimard.
- Herbert, D. (1977). Crime delinquency and the urban environment. *Progress in Human Geography*, 1(2), 208–239.
- Madani, S., & Ebadi Nejad, S. A. (2020). An integrated model for the functional integration of actors in the field of neighborhood-centered security. *Police Geography Research Journal*, 8 (29), 72–91. <https://doi.org/10.22034/pogra.2025.1283077.1546> [in persian].
- Newman, O. (1973). *Defensible space: People and design in the violent city*. Architectural Press.
- Nowakowski, Z. (2007). *Bezpieczeństwo narodowe – ewolucja pojęcia i zakresu*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Owen, N., Humpel, N., Leslie, E., Bauman, A., & Sallis, J. F. (2004). Understanding environmental influences on walking: Review and research agenda. *American Journal of Preventive Medicine*, 27(1), 67–76.
- Piri, I., & Hashemi, L. (2021). Street renaissance: A reading on the production of social space with an emphasis on Lefebvre's trialectics, case study of Sabzeh Meydan in Zanjan. *Journal of Geography and Planning*, 25 (78), 101–116. [in persian].
- Rostami Tabrizi, L., & Madanipour, A. (2006). Crime and the city: Domestic burglary and the built environment in Tehran. *Habitat International*, 30(4), 932–944. [in persian].
- Zhang, X., Fan, S. H., Zhang, L., & Huang, J. (2004). Local governance and public goods provision in rural China. *Journal of Public Economics*, 88(12), 2857–2871. [in persian].